

FOAIA ILUSTRATĂ

În Monarchie: ¼ an fl. 1.50; 1 an fl. 6
În România: ¼ an lei 5.—; 1 an lei 20

Apare în fiecare Duminică

Redacțiunea și Administrațiunea:
Strada Măcelarilor Nr. 21

Anul I

Sibiiu, 19/31 Maiu 1891

Nr. 20

Scumpul mult perde, leneșul mult aleargă.

Anecdota din popor. — De P. Truică.

Ci-că 'n cale cătră casă o cătană cu obsit,*)
Cu stomacul cam de-amiadă-și, s'a gândit la poposit;
Dar' merinde neavând el, căci pe drum 'i-se gătese,
Fără mult să-și bată capul, se abate la o casă
Și spunând, că ce-i și cine-i, cere ceva de mâncare...
„N'am nimica“, îi răspunde cam a lene-o fată mare,
Care îi eși în cale, „nimenea nu e acasă,
Mama-i cu cămeși la rîpă, tata e în câmp la coasă,
Podu-ambarul și cămara, toate, crede-mi, sînt închise...“
Stan-Pățitul de cătană bin' scia, că cele țise
Ca de clacă sînt grăite și „apoi de!“ el începe
Să 'nvirtească vorba, „veți tu... sînt flămînd... vre-o
Pîne și o țir de sare [două cepe,
Cred, că nu e lucru mare

Să găsești în casa voastră... Ear' de nu... dă-mi un
[resteu...“

„Un resteu?“ „Și o căldare...“ „D'apoi bine, fîtul meu,
Ce vei face cu acestea?“ „Ce se fac?... ia! de gustare:
Zamă de resteu; cunosci-o?“... „Nu, bădică-asa gustare
Pe la noi nu-i cunoscută“, țise fata cam uimită

De cuvintele cătanei și, ca scoasă din sărită
Face focul; la foc pune o căldare, 'n ea resteu...
Preste astea 'n pripă toarnă apă. Obsitarul, smeul,
Păn' una-alta prinde vorbă și croesce la minciuni
Despre-aceea, că el fost-a ani întregi și-atîtea luni
În bătaia dela Plevna, unde Neamțul și cu Prusul
S'au bătut pe vieață-moarte; despre Bosnia, und' Rusul
Cu o mână de cătane, între cari și el era

A 'nvins oastea muscălească... mii de mii ea numera...
„Dar“, urmă el mai departe, „toate astea au trecut...
Naiba le mai ține 'n seamă... eu să gat ce-am început...
Apa ferbe, clocotesc și acum îmi trebuesce...“
„Ce?“ — „Faină de mălai“. — „Și?“ — „Și de

[cumva se găsece
Nisce brînză, ... lapte... încă n'ar strica să fie, ... unt
Dă-mi o bucățică numai, ... sare pisată mărunt,
Oauă... nu-s chiar... Dară totuși ele n'or fi de prisos,
Dacă vrei să gusti o zamă, scii coala, ceva gustos“.

Fata-acum, ca să nu scape ăst prilej, ci să învețe
Ceva nou, aleargă fuga după oauă prin cotețe,
Prin ambar, pod și cămară după brînză, unt, faină,
Sare, caș, slănină, lapte... și-apoi tot, ce-'i cade 'n mână
Aducîndu-le, trudită

Se așează lîngă vatră cu privirea ațintită
La cele ce-or să urmeze. — „Toate-s bune, copiliță,
Dar' la noi e obiceiul să dai măcar o guriță
Celui, ce te 'nvață ceva. Ei, deci dă-mi o sărutare“,
Țice îndrăsnit cătana, „plata pentru învățare!“
Ce e drept, flăcăul nostru nu era tocmai urît, —
Și copila, de-altfel scumpă, nu 'i-s'a împotrivit,

*) Abschied = concediu.

Că-i era, ca să învețe zamă de resteu a face...
Deci o prinde... o sărută; ea roșesce, însă tace.
Dup'aceea el faină ia și pune în căldare,
Mestecînd-o cu resteu; mai la urmă-adauge sare,
Unt și brînză. Celelalte, ce copila îi aduse,
Păn' ce-ai bate 'n palmă, toate, în proțacu-i*) fură puse.
Fata nu grăi nimica, căci o amuți mirarea...
„Ei, poftim, drăguță, gustă“, țise el luînd căldarea
Dela foc. „D'apoi (ea 'ntrebă) asta-i zama de resteu?“
„Nu știu singur“, el răspunde, nu știu, pe sufletul meu!
Dacă-i zamă ori e balmoș... dar' din minte-ți nu se șteargă
Vorba: Omul scump mult perde, ear' cel leneș mult aleargă“.

Afrodita.

O povestire din vechia Elada. De Ernst Eckstein. — Traducere din nemțesce.

(Urmare din Nr. 18).

Două oare înainte de amiadi veni la dînsul
în atelier mătușica Coronis. Auțise nouă lucruri
despre recunoascerea crescîndă a meritului „Păstorîței“.
Unul din cei mai bogăți dintre tinerii Milesieni, Oloros, se fi țis cătră sclavul, care avea
să stee de vorbă cu eventualii cumpărători, să
ceară fără șfeală prețul întreit sau pătrat; el,
Oloros, se leagă a da duplul sumei cerute întei,
dacă cumva până seara nu se va fi aflat un alt
cumpărător al grupei. Așa-i toroia dinsa mai o
oară și jumătate, și tinêrul, care altcum economisa
atât de mult cu timpul, asculta la ea zimbînd.
Înainte de a fi hotărîită soarta „Păstorîței“ și
așa-i lipsia ori-ce puțîntă de a-și aduna mințile,
ear' de o continuare a lucrării chiar nu putea fi vorba.

Pe la amiadi, tocmai precînd artistul se pre-
gătia să se ducă la Melanip, care să-i spuie mai
cu deamênuntul și mai în cunoscîntă de cauză
observările sale asupra statuei expuse, întră Neaira
în curte, tremurînd de agitată ce era.

„Acontios“, țise ea, dîndu-și silința se apară
liniștită, „norocul tîu e făcut. Ghici, cine e cum-
părătorul „Păstorîței!“

„Numele iubitorilor de artă milesieni îmi sînt
cu totul necunoscute“, replică Acontios aproape
fără rîsuflare.

„Ei! ascultă dar'! Cel d'ântei cetățean, că-
petenia politiei, Charidemos, luminatul Archontă,

*) Brodsack = sac, traistă.

a cercetat cu fii-că-sa Cydipe localul de expoziție și a rostit mult însemnătoarele cuvinte: „Această „Păstorită“ este un adevărat cap d'operă! Apoi se întoarse către sclavul lui Melanip și-l întrebă, ce cere sculptorul pentru lucrarea sa. Când sclavul spuse prețul, Charidemos dete din umeri și țise: „Astă sumă nu o ar pute plăti Charidemos; căci ar însemna a vătămă cetatea, a cărei ocăr-muire îi este încredințată. Dau suma îndecită! Sclavul se nchină: „statua este a sa“. Și acum începură de nou să admire, să laude, să preamă-rească, de-mi sălta inima în pept. În urmă, când Luminăția Sa se întoarse să iese, țise sclavului: „Spune lui Acontios, cât de mult îmi place lu-crarea lui, și că-l rog, să vie încă ați la mine acasă, pentru a primi prețul cumpărării și asi-gurarea deosebitei mele considerațiuni“. Aușind aceste n'am mai avut stare. Grăbii, precât numai putui, să-ți aduc această veste; singura temere, ce aveam, era, că vei fi eșit de acasă. Scumpul meu Acontios, ce mare noroc ai avut! Cugetă numai: Charidemos, care în toate cestiunile de artă este aici judecătorul suprem! Cel mai bogat dintre Milesieni! Dacă prietenia lui Me-lanip te-a spriginit într'atât, încât prima ta lucrare să fie oare-cum așteptată și numele tău să fie cunoscut în micul cerc al cunoscătorilor de artă, încă înainte de a expune grupa, apoi fără îndoi-ială că protecția Archontei te va înălța cu desê-virșire și în curând lucrările tale vor fi așa de căutate, încât vei fi cel mai mărit dintre toți con-temporanii!“

„Copilă dragă“, țise Acontios, „nici un pro-rector din lume nu va pute da lucrărilor mele o valoare, pre care ele nu o au în sine și prin sine. De altcum îți mulțumesc pentru zelul tău, care mă înduioșează și pentru minunata veste ce-mi aduseși. Țici, că și fiica Archontei a fost pre-sentă. Întimpinat-a lucrarea mea și complăcerea Cydipei?“

Neaira își ridică ochii la el cu o privire sur-prinsă.

„O cunosci doară?“ întrebă ea încet.

„Melanip mi-a povestit de ea mai de multe-ori, și apoi pentru a nu auți nimic de fiica lui Charidemos, ar trebui cineva se trăească și mai retras decât mine. Toată lumea din Milet e plină de laudele frumuseței și a grațiilor ei“.

„Lumea cam exagerează“, replică Neaira. „Adevărat, e frumoasă; dar' nu știu, ochii ei au o privire atât de sumeată și atât de rece.... Ție, Acontios, desigur nu ți-ar plăce“.

„Mai scii....“

O trăsătură de o particulară iritațiune juca în giurul buzelor tinerei fete. Din ochi îi eșiau fulgeri: întreaga expresie a feței, — până aci în comunicare cu Acontios numai devotament vesel, — părea schimbată.

„Poate că“, țise ea cu amărâciune, „ducên-du-te ați să-ți iei dela Charidemos grămada de aur, îți va succede, să prinzi măcar o rață dela acest soare. Îndreaptă rugăciuni către Afrodita, să îndrepte pasul frumoasei Cydipe din gineceu în apartamentele de afaceri ale Archontei!“

„O, ași fi încântat de așa ceva“, țise Acon-tios, „căci în adevăr, îmi pare foarte prost, a nu fi văduț măcar odată pre cea mai sêrbătorită fru-musețe din Milet. Și asta să fie un artist! Dar' ce-ți este, dragă Neairo? Pe toți ței, pare că te-ai supêrat, pentru-că eu vorbesc de frumuseța Cydipei, când tocmai am înaintea mea încântătorul pro-totip al „Păstoritei“ mele? O, cât sînteți voi femeile de vanitoase! Vanitoase afară din cale!“

El se încercă să deie lucrului o întorsêtură glumeată, căci căutătura aproape sinistră a Neairei îl înspăimêntase mai mult, decât ieri brutalitatea înamoratului Baios.

„Eu vanitoasă?“ rîse Neaira, fără a-și pute ascunde supêrarea. „Pe ce? Poate pe această mutră, care lui Acontios îi părû prea proastă, pentru a o da „Păstoritei“ sale? Creți tu, că eu nu știu tot atât de bine, ca și tine, că eu nu am nici cea mai mică asemênare cu mult admi-rata ta lucrare? Nu, Acontios, îți faci despre mine o greșită părere! Dacă ai fi avut pre alt-cineva mai potrivită, nu ți-ar fi venit nici-când prin minte.... Ce mă supêră e, că voi bărbații atât de curênd vă perdeți cumpêtul, când e vorba de a vedè o păpușe, care de altcum de loc nu e mai bună, ca noi cestelalte. Că nasul și sprân-cenele vor avè conture mai așa sau mai așa, aceasta totuși nu vè poate da mulțumirea sufle-tească; voi faceți însê, par'c'ar atîrna fericirea lunei dela un astfel de lucru de nimic“.

Tocmai acum sosi și sclavul lui Melanip. El repetă într'o formă mai precisă ceea-ce spusese și Neaira.

„Nu mai zăbovi, grăbesce!“ țise Neaira, du-pă-ce sclavul eșise earăși. „Îți citesc din față, cum îți arde inima de nerăbdare, și m'ași jura, că sarbeda păpușe de Cydipe are la agitațiunea ta mai mare parte, decât șuccesul și moneta su-nătoare“.

„Ean ascultă, Neairo“, țise Acontios cam în glumă și totuși pêtuns de adevêrul observațiunei sale, mărită-te după Baios, faurul! De dragul meu ar merita o dăinuitoare pedeapsă, pentru-că m'a vătêmat; și judecând după privirele tale ful-gerătoare de acum, cred, că ar lua pedeapsa me-ritată, dacă tu ai purta șcepșrul în casa lui“.

„Rușine să-ți fie, Acontios“, strigă Neaira, înecată de lacrimi.

„Nu nșelegi că e glumă? Vino, dă-mi mâna, Neairo! Nu fi supêrată! Eacă, îți promit, că chiar de mi-ar veni cumva preste toată aștep-tarea în cale, eu nu voi căuta în fața Cydipei, ci numai la aurul sclipitor“.

Ea însă nu mai auzea nimic. Fără a-și pute stăpâni supărarea, sërmana grăbi înspre poartă; dulăul, care o întimpină sărind în giurul ei, primî o strașnică lovitură cu pumnul, chiar bătrânului Laogoras, îi trânti câteva vorbe atât de aspre, încât el remase uimit și nu scia ce se creadă de tinera sa chiriase, pre care el o ținuse până acum de voia bună personificată.

„Ce fatalitate“, cugetă Acontios. Ieri Baios — și astăzi ea! Nu mai încape îndoială, n'am nimerit tonul adevărat; dar' așa-ți umblă, când ești preocupat. Acum nu se mai poate continua lucrul pe astă cale. Mai că mă rușinez de mine însumi, când trebuie să-mi ȃic, că Baios ar pute să aiba dreptate cu presupunerile sale. Da, da, așa e! Cum păcatele putui să fiu atât de orbit? Și eu, nu o iubesc! Nu, hotărît nu! Altcum trebuie să simți, când în adevăr ești cuprins de iubire“.

Se îmbracă în hainele sale cele mai bune și porni spre palatul Archontei. Portarul, pre care Charidemos îl însciințase despre venirea artistului, îl îndreptă cu prevenire cătră unul din sclavii, care, îmbrăcați în haine strălucite, steteau prin curte. Acontios mai că era orbit de eleganța aristocratică a acestui maiestos palat. Ori-cât de grandioasă era impresia ce o făcea privitorului prin exteriorul seu, nu te lăsa să presupui cât de spațioase, cât de armonioase în forme, cât de splendide și frumoase sînt toate cele din interiorul lui. Columne înalte ionice de o admirabilă frumseță a proporțiunilor formau aici la ușile camerelor de locuit o colonadă spațioasă, împodobită cu toate comorile artei plastice și ale picturii. La dreapta în mijlocul colonadelor se afla sala cea mare de lucru a Archontei, earăși un cap d'operă de o arhitectură împuitoare, cu ornamente bogate și cu un luxuos mobilier.

Un băiat anunțase sosirea tinărului artist. Trecend preste pragul acestei încăperi, Acontios vędî la dreapta, aproape de o ușe laterală acoperită de o portieră, figura aristocratică-serioasă a bărbatului, pre care-l vęduse atunci în ȃiua primă eșind din propilee pentru a trece în piață. Charidemos ședea, cu picioarele puțin preste olaltă, pe perinile purpurii ale unui jeț împodobit cu bronz. El își răzimă capul frumos profilat în mâna dreapta și se uită ântei cu o privire liniștită, examinătoare la străin, înainte de a-l bineventa cu o afabilitate aristocratică prin un semn cu mâna.

Alătura cu el, răzimat de stălpul ușii, stetea trufașul om de lume, a cărui cunoscință Acontios o făcuse pe drumul țerei, Conon, cel mai bogat din generația mai tinără din Milet, designat de opinia publică ca fiitorul ginere al Archontei. În adevăr Conon, cu tot trecutul lui sgomotos, care de cei cu vederi mai rigoroase 'i-se lua în nume de rêu, se bucura de simpatii neobișnuite din

partea lui Charidemos. Acestuia îi plăcea caracterul mândru, poftitor de domnie a bărbatului, care de altcum cu afacerile politice și administrative ale orașului era mai familiar, decum s'ar fi putut aștepta dela vieța lui sgomotoasă din trecut. În timpul din urmă relațiile dintre Archontă și Conon deveniră tot mai intime. Conon, ca mai tinăr, deși nu ocupa vr'o funcțiune, începî să iee cu vreme asupra-și unele din sarcinile, în care se putea face o suplinire; pentru-că scia foarte bine, că această prevenire era calea cea mai sigură cătră inima înaltului funcționar de stat, care deși foarte ambițios, totuși devenise cu vremea cam iubitor de comoditate.

Când intră Acontios, Conon tresări puțin, dar' cu obișnuita-i stăpânire de sine se sili să-și ascundă surprinderea. Deși foarte puțin îi păsa de vorbele oamenilor, totuși îi era neplăcut a vedè cum între părintele fiitoarei sale mirese și între artistul, care acum se dovedî a fi străinul din Drumul Euromic, încep a se întinde firele unor relațiuni. La aceste se adăuga animositatea în contra adversarului de atunci. El aruncă sculptorului o privire amenințătoare, care însemna: „Te cunosc prea bine!“ Dar' apoi urmă exemplului lui Charidemos și-l învrednici de o salutare rece, obișnuită.

Acontios nu luă în seamă nici salutarea, nici amenințarea. De mult ochiul lui înselat de frumuseță fusese fermecat de o altă icoană, și această icoană era atât de atrăgătoare, atât de fermecătoare, încât nici chiar profundul respect de luminata căpetenie a orașului nu fî în stare să acopere exaltațiunea vedită a tinărului artist.

La stânga, câțiva pași mai înspre fund, stetea o fată, care, după câte auzea până acum Acontios, nu pute fi decât Cydipe, cea mai frumoasă dintre ficele Miletului. Haina ionică, frumos trusată deasupra cingătoarei, îi învêlia ca unde de lapte admirabila figură. Preste pept și spate atirna în cute pitoresci mlădiosul diploidion, un fel de pelerină, care părea că ascunde, dar' totuși trada grațiile unei staturi perfecte. Pêrul bogat, blond, era adunat înspre crescet în un nod nemăiestrit, încrucișat și împletit cu cordele vinete. Și apoi această față cerească, în care toată trăsătura era perfectă, fără monotonie și lipsa de vieță a perfecțiunii, cum întrunia cea mai aleasă frumusețe cu cele mai înalte grații femeesci, seriozitatea monumentală cu vioiciunea încântătoare, sublimul cu dulceața și deliciul!

Acontios stătî câteva momente înmărmurit înaintea acestei fermecătoare întrupări ale idealului seu divin, de mult visat. Dacă cândva Afrodită s'a pogorit din înălțimile Olimpului pentru a umbla printre oameni și a le aduce prin zîmbetul ei luminos noroc și fericire, atunci ȃeița 'și-a ales locașul seu în trupul ambrosic al acestei ceresci fecioare.

Dar' nu numai artistul fû năvalnic cucerit de indescriptibila frumusețe a Cydipei: și omul, tinărul cu inima impresionabilă, simți acum pentru prima-dată atotputernicia iresistibilului Eros. O mare înduioșare îl cuprinse, mai mare și mai dureroasă decum s'ar putè spune, și totuși această durere era delicioasă, și totuși el nu o ar fi dat pentru toate comorile din lume. În puținele momente, ce trecuseră dela primul, în care beat de fericire zărise pre Cydipe, și până la acela, când în fine se îmbărbătă, pentru a-și pleca urechia la cuvintele lui Charidemos, Acontios credea a petrece mai multe, decât petrecuse în anii lungi și întunecoși ai întregii vieți de până acum.

Cuvintele, pre care le rostise Charidemos, erau pline de bunăvoință, dar' totuși puneau o picătură de amăreală în dulcea fericire a primului amor. Bunavoința afabilă, cu care 'i vorbia Charidemos, laudele, aprobările încurăgiătoare, toate aceste 'i aduceau tinărului artist în mod isbitor în conștiință distanța cea mare dintre el și dintre strălucita casă a Archontei. În momente atât de potrivite a sfârma stavilele între cei de sus și între cei de jos, și a da îndreptățire numai simțirei acelei unice, indescriptibile, care umple inima și lumea, această repentină rechemare în realitate, trebuia să deprime pre tinărul artist. Cu supunere evlavioasă, aproape înfrânt, primi cu resignațiune cuvintele binevoitoare ale Archontei, care-î păreau mai mult o pedeapsă.

„Dacă ai creat ceva nou sau dacă ai ceva în lucru“, continuă Charidemos, „dă-ne de scire. Dorința mea e, ca proxima ta operă, dacă cumva corespunde, să o așed în apartamentele fiicei mele, Cydipe, încă înainte de a fi fost expusă vederii publicului, ca nimerita ta „Păstorită“.

Acontios se nchină.

Acum luă și Cydipe cuvântul, și la auđul ei, tinărul fû cuprins de fiorile unei ceresci fericiri.

„Crează-ne o operă“, ăise eă prietenos, „care poate să înveselească o tinără fată, — o operă nu nu prea serioasă și prea posomorită. Voi artiștii adese-ori treceți dela un extrem la altul, după-ce v'a succes a crea ceva plăcut, bucuros v'apucați de un subiect serios și impunător, și mâna, care nu mai departe decât ieri, a terminat o Hebe, ca mâne se apucă se modeleze un Centaur furios.

„Stăpână“, ăise Acontios, punend mâna pe inimă, „ai să fii mulțumită“.

„Așa, și acum treci pe la vistierul nostru“, ăise Charidemos cu un ton, care deși civil, nu mai lăsa nici o îndoială, că e dimis.

Acontios se depărtă atât de confus, încât pe aci era să-și uite de închinăciunea de eșire. Cu nepăsare luă în primire suma. Restul ăilei îl petrecu frământat de gânduri în atelierul seu.

(Va urma).

Sensibilitatea la unele flori și la arbori.

De Aug. Berian.

Creatorul nu ne-a înzestrat cu darul de a cunoasce deodată toate câte se petrec în giurul nostru, ci adeseori lucruri, care în fiecare ăi le avem înaintea ochilor, remân nebăgate în seamă, pentru-că prea ne-am obicinuit cu ele, fără a ne fi dat silința vr'odată să le aflăm cauza și se înțelegem manifestările lor. În cele-ce urmează ași voi să atrag atențiunea asupra unui lucru destul de obicinuit, care însă trece neobservat de cei mai mulți, și acesta este „limba plantelor“, prin care ele se pun în relațiune cu lumea din giurul lor, sau își arată „durerile și plăcerile“, ce și ele le vor fi simțind. Adevărat, că limbă articulată și organe pentru eă plantele nu au, cu toate aceste, cel-ce observă cu atențiune natura, va afla și la plante lucruri și fenomene, care pot fi tălmăcite ca limbă și ca expresiune a sensibilității.

Noi avem limba pentru a ne înțelege unii cu alții, și mijloace de a se înțelege cu lumea din giurul lor au și plantele, și aceste sânt colorile lor cele vii și mirosurile lor cele variate și sucurile cele cu gust deosebit. Mai ales în periodul de culminațiune a vieții lor, pe timpul înfloririi, plantele vorbesc cu profusiune limba lor, pre care o împărtășesc venturilor ori zefirelor ce le ating, ca așa se captiveze musculițe, albine, fluturi și tot felul de alte insecte, și chiar și pre oameni. Aceasta e limba discretă, dulce, armonioasă a florilor, aceasta e „volapük“-ul plantelor, prin care florile lor le pun în raport cu marea și atât de variata lume a animalelor.

Dar' de mai mare și de mai generală importanță este întrebarea, dacă plantele posed facultatea de a fi sensibile. Răspunsul, și încă afirmativ, ni-l dă la astă întrebare sciința mai nouă, întemeiată pe rezultatele unui șir lung de observațiuni și experimente interesante.

De când cu întrebuițarea microscopului la studiul formei și a structurei plantelor și animalelor s'au descoperit mai ales prin apele bălților și a mocirlelor o lume întreagă de organisme, adese de o micime extraordinară, care, deși nu posed nici o urmă de nervi, de creeri, de mușchi, de extremități, de gură, stomach etc., totuși se impresionează și ele de cele dimpregiurul lor, simt, se mișcă, primesc nutremēt, scot afară din trup, ce nu le mai trebuie ș. a. Adevărat, că multe din aceste se numără ca infusorii la animale, dar' s'a constatat, tot cu ajutorul microscopului, că sânt și plante de acea extraordinară micime, care, dacă nu totdeauna, cel puțin în anumite perioade ale vieții lor, fac mișcările aceleași, pre care le fac și soațele lor, infusoriile; va se ăică: sânt și ele dotate cu simțire. Dar' să nu ne oprim la această lume microscopică, care nu e accesibilă observării tuturor. Se aruncăm o privire în lumea din nemijlocita noastră apropiere și vom afla și acolo exemple despre plante sensibile.

Cine n'a observat d. e., că florile pădădiei numai în o parte anumită a ăilei sânt deschise, ear' în cealaltă se închid, că salcămii (acații) și macrișorul și trifoiul ș. a. nu totdeauna stau cu frunțele întinse orizontal, ci adese le ridică în sus, sau le slobod în jos, că plantele cu cărcei ca mazerea sau vița de viie, sau cele cu trunchiul învîrtejitor ca fasolea etc. fac mișcări, prin care și caută spriginul, în giurul căruia să se învîrtejească; cine n'a auđit despre rușinoasa Mimosă, care sficioasă își adună frunțele, chiar și când trece numai cineva prelungă eă, sau o atinge puțin cu mâna? Și ce sânt toate aceste mișcări, dacă nu expresiune a sensibilității acestor plante? Exemplele s'ar putea înmulți și mai tare. Ne' vom oprî însă aici, amintind numai două plante, care arată o sensibilitate în grad deosebit: Drosera rotundifolia (Roua soarelui), care cresce în apropierea bălților și mo-

Correspondentul public de pe stradele Romei.

cirlelor prin pădurile Angliei și pe aiurea și Dionaea muscipula, care crește prin mlăștinile Carolinei în America-de-Nord.

Plantele aceste posed o rosetă frumoasă de frunze pedunculat, care poartă la cea d'ântei pe întreaga suprafață a frunzelor lopoatoase, la cea din urmă mai pe marginea frunzelor, nisce glandule roșii purpuri sau și necolorate, având forma unor ace cu gămălie. Glandulele acestea prepară un suc bălos, rășinos, care adunându-se în picături strălucitoare ca cele de rouă, în zilele de vară dă acestor plante aspectul, ca-și-când ar fi presărate cu sute de diamante. Dar' nu numai pentru podoaba plantei servesc aceste glandule, ci, după-cum a arătat celebrul naturalist Ch. Darwin prin o mulțime de observări și experimente ingenioase, totodată și la prinderea de insecte, ce din nenorocire ar ajunge în mijlocul lor, și la consumarea lor.

Mișcarea frunzelor acestor plante, făcute cu scop de a prinde insecte și apoi a le mistui, după-ce e provocată numai în urma unei atingeri exterioare, e o mișcare reflexă, produsă prin presiunea și iritarea cauzată de insectul ce se așează pe ele, dar' totuși presupune facultatea de a fi aficiate și de a răspunde în mod vădit la aceste aficieri prin mișcări potrivite. Dar' nu numai față de astfel de presiuni mai puternice, ci chiar și față de atingeri de o extremă fineță sunt simțitoare frunzele acestor plante. Așa d. e. s'a observat, că punând pe extremitățile glandulelor un fir tare scurt de pâr femeesc, greu de 0.78740 gr. el încă a produs mișcările obicnuite, precând acele atingeri sau presiuni diferențiale de mici, exercitate asupra organelor celor mai sensibile ale corpului omenesc d. e. pe vârful limbei, le lasă indiferente.

E evident dar', că la numitele plante găsim sensibilitatea într-un grad extraordinar.

Dar' nu numai la dînsele, ci până la un grad oarecare se poate dice despre toate plantele, că sunt sensibile, pentru-că ce este extinderea rădăcinilor prin pământ în toate direcțiunile după nutremânt? Ce este concurența frunzelor și arborilor după lumină, dacă nu expresiunea sensibilității? Pentru-că pretutindenea e vorba de ajungerea și dobândirea condițiunilor de viață.

Între astfel de împregiurări nu se pot nega însușirile sensibilității florilor și plantelor.

Dar' precând aceste mișcări sunt provocate prin influențe mecanice, din afară, un fin observator al vieții plantelor, Level, într'un articol publicat în „Landwirthschaftliche Zeitung“ din Viena, sub titlul: „Antipatisches Empfindungsvermögen der Blumen“ (Manifestațiune de antipatie între flori) ne comunică nisce observări, care arată, că plantele pot se aibă o sensibilitate, care nu se poate explica prin aficieri mecanice.

„Cu ocaziunea îngrijirii ce o dam unei flori din chilia mea“, dice dl. Level, „am observat fără voie o schimbare oarecare față cu desvoltarea ei anterioară. După vre-o câteva zile mă convinsei, că schimbarea aceasta are urmări adevărat stricicioase pentru floarea mea. Nu de mult am ajuns în posesiunea unui exemplar de tot frumos de vanilie (Heliotropium), în a cărui grije și cultivare îmi aflam toată bucuria și plăcerea, de vreme-ce avea nisce flori de tot frumoase, care răspândiau un miros plăcut și recreator. Deodată m'a surprins înfățișarea foarte tristă a vaniliei mele: Era veștedă si-i picară toate frunzele. Ce a putut fi cauza? Fost-a cineva atât de crudel, să-mi vatem floarea? Nu puteam afla.

„Precând eram adâncit în eruarea și aflarea cauzelor acestei schimbări neexplicabile, în mintea logică și ageră a soției mele se deșteptă cugetul: „Da de vor fi cauza veștedirii cele două Petunii, în mijlocul cărora am așezat de vre-o câteva zile vanilia noastră“. Cu toate că-mi părea de tot stranie presupunerea aceasta, am depărtat

totuși vanilia din societatea Petuniilor. Și ce se vede? Nu mai mult decât la 3 zile observai, că în locul vaniliei cele veștedite și lipsite de frunze, 'mi-se prezentau ochisorii verzi a unui nou șir de frunze, ear' floarea întreagă părea a-și fi luat o înfățișare mai vie și întreaga putere de viață anterioară“.

În urma acestor observări dl. Level se întrenbă, că: nu cumva plantele și florile au o sensibilitate, care se manifeste simpatii ori antipatii? Și e aplecat a atribui plantelor sensibilitate simpatice și antipatică. Adevărat, că din câteva observări nu se pot trage concluzii de valoare generală, în tot cazul aceste observări însă merită să fie continuate pe o scară mai largă, pentru a vedea dacă și întru cât se pot generalisa concluziile,

Și mai miraculoasă ni-se înfățișează sensibilitatea la unii arbori mari, despre care ne povestesc unii călători, că nu s'ar mărgini a prinde numai insecte, ci chiar ființe mai mari.

Învățatul Darwin a tras odinioară atențiunea asupra existenței unor plante „carnivoare“, care cuprindend insecte și închidend după aceea petalele lor, le sug tot sângele și nu le lasă decât pielea uscată.

Să pot întreține aceste plante și cu mici bucăți de carne, pre care le mistue ca și pre insecte.

„Revista pădurilor“ ne spune, că în insula Madagascar ar crește un arbore, care e în stare să prindă și să consume animale mai mari, precum maimuțe și chiar oameni, când acestia cutează să se urce în coroana lor și să ajungă până la vîrf.

Un călător povestesc despre arborele amintit următoarele:

„Acest arbore este adorat de sălbatecii Nicodos. Să ne închipuim un imens ananas de 8 urme înălțime, și vom ave o idee despre trunchiul seu. Din vârful acestui con trunchiat, es frunze lungi de 11—12 urme și foarte groase, atîrnând nemișcate până la pământ. Vîrfurile conului este rotund, alb, de formă concavă, ca-și-cum s'ar fi pus o fârfurie mai mică, într'una mai mare. Nu e o floare, ci un fel de receptacul destinat să primească un lichid limpede, avend gustul mierei și posedand în cel mai mare grad proprietăți îmbătătoare și adormitoare. De sub marginile fârfuriei mari es un fel de ramuri lungi, pėjoase și verzi, care se îndreaptă în toate direcțiunile. Aceste ramuri au fiecare 7—8 urme și se termină în un vîrf ascuțit ca un drug de fer.

„Deasupra acestor ramuri, în spațiul cuprins între ânteia despărțitură și a doua, alte 6 ramuri cu tăș se înalță spre cer, agitându-se și sucindu-se neconținut cu o înlesnire surprindătoare.

„Vă voi da acum“, dice călătorul, „descrierea unei mici întâmplări tragice, la care nu de mult am fost martor.

„Sălbatecii întrerupseră exploarațiunea noastră strigand într'un mod lugubru și executand danțuri frenetice în giurul arborelui sacru și cântand imnuri. Cântecurile și strigătele lor deveniră mai ascuțite și mai sălbatece; ei încungiurară pre o femeie, o împingeau și siliau să se urce pe vîrfurile arborelui și să se așeze pe con, în mijlocul ramurilor, care se mișcau în giurul ei. Desperarea i-se zugrăvia pe față, bărbații îi strigau: tisk-tisk! (bea-bea). În sfîrșit ea bea lichidul într'o cupă, apoi se scoală cu o frenesie sălbatecă, care îi transforma fața și îi agita membrele, dar' ea nu se repeșia jos, după-cum părea că vră se facă la început.

„În acest moment ramurile ascuțite ale arborelui încungiurară într'o clipă capul victimei, și ca împinse de un instinct diavolesc îi strîng cu tărie gîtul și brațele, precând strigătele femeiei devin mai sălbatece, ramurile una câte una ca nisce mari șerpi verzi, cu energie brutală și c'o repeșiciune extraordinară, se ridică și învlesc corpul nenorocitei. Atunci frunzele încep a se ridica încetul cu

încetul, se apropie unele de altele, învâlesc corpul nenocitei, o strâng și o storc ca o presă hidraulică.

„Un moment mai târziu zării printre deschidături urmele lichidului arborelui amestecat cu sânge. La acest spectacol sâlbatecii, care erau în giurul meu, se repezără spre arbore și începură să dăntuească în giurul seu. În urmă ei, după un acces de convulsivitate și de delir, cădură în cea mai deplină nemișcare“.

E fără îndoială foarte miraculos lucrul, care ni-se povestesc de acest călător și până nu va fi verificat prin un întreg șir de observări și ale altor călători vrednici de creștinătate, trebuie să ne fie permis a fi cu oare-care rezervă. Dar' în urma urmelor nici nu face trebuință de astfel de fenomene pentru a admira natura în tainicele ei lucrări. Fenomenele obicinuite, pre care și de și le avem înaintea ochilor, ne oferă încă destule particularități neexplicate, interesante și miraculoase. Și toate aceste fenomene, între care și cele, care privesc sensibilitatea plantelor, oferă un obiect imens de observări, de studii și de admirare, pentru cel-ce voiesce se observe cu interes, ce se petrece în natură prin giurul lui.

Correspondentul public de pe stradele Romei.

(Cu ilustrațiune.)

Correspondentul public împreună cu „Il Ciarratano“, doftorul precupeț de pe stradale Neapolei, și cu „Lazzarone“, care trântit la umbră așteaptă, s'îi pice mura în gură, este una din figurile caracteristice ale vieții italiene, care în multe părți chiar mai intime ale ei se desfășură pe stradă, sub ochii lumii.

Cu mesecioara lui scundă, cu umbrela întinsă pentru a se apăra în contra arșitei soarelui, cu ochelarii pe nas, cu peana după urechie, cu hârtia și negreala înaintea sa și cu privirea gravă a omului conștiu de importanța proprie, așteaptă s'îi vie mușterii, mai ales femeii și fetei, care, nesciind înșiși scrie, se folosesc de cunoștința lui în această măiestrie. Două fete tinere s'au apropiat de masa correspondentului. Cuprinse de iubirea, care numai sub cerul senin și ardător al Italiei se poate naște, ele prin glumele lor, prin frumuseța și prin surisul lor parte naiv, parte cochet, cearcă se cucerească pe bătrânul și expertul măiestru, pentru-ca el la rîndul lui s'își pue toată știința și dibăcia lui, în scrisoarea, ale cărei șiruri ele ar dori să respire iubirea cea înflăcărată, credința cea statornică, în sfârșit întreg dorul, care zace adînc în inima lor, pentru el și numai pentru el. Și „sfetnicul cel luminat“ al tuturor inimilor fripte de dor, fiind meșter în potrivirea vorbelor, nu ne îndoim, că și aceste scrisori le va compune spre mulțumirea celor interesați.

Biserica, școala, educațiune.

— Sinodul arhiepiscopesc din Sibiu a hotărît în sesiunea din acest an între altele, ca mauualele pentru școlile confesionale să se tipărească cu ortografia Academiei Române, și a stabilit un statut pentru crearea unui fond de pensivă pentru preoțimea arhiepiscopescă și pentru funcționarii arhiepiscopesci gr.-ort. Fiind totodată sesiunea aceasta începutul unui nou period administrativ de trei ani, s'au făcut și noile alegeri în consistor. Au fost aleși în senatul școlar, din cler: Ioan Popescu, Ioan Papiu, Mateiu Voileanu; dintre mireni: L. Simonescu, Dr. L. de Lemenyi, Dr. A. Todea, Ipolit Ilasievici, I. de Preda, St. Stroia; din acestia a fost ales asesor referent M. Voileanu. În senatul episcopesc s'au ales, din cler: I. Droc, N. Ivan, și Dr. R. Roșca; dintre mireni: Dr. I. Nemeș, Dr. I. Mihu, G. Candrea, P. Lucața, Dr. N. Olariu și Ioan Măcelariu.

— **Donațiune.** Andreiu de Gafenco, boier din Bucovina, murind în luna Iulie Februarie a. c., a lăsat prin testament, după-cum citim în „Gazeta Bucovinei“, 30.000 fl. pentru edificarea bisericii în Zamostie, 4000 fl. pentru edificarea unei școale tot acolo, 1000 fl. pentru cumpărarea de imasă comunală și 1000 fl. pentru crearea de stipendii pentru studenți săraci.

Literatură și știință.

— **Istoria biblică în versuri**, a vechiului și noului testament, ilustrată cu 108 chipuri, a apărut la Brașov în editura și ca proprietate a librăriei Nicolae I. Ciurcu. Tiparul tipografiei Alexi. Prețul 12 cr. v. a. Pe 56 pagini se înfățișează prin ilustrațiuni destul de bine alese și executate cele mai de însemnătate lucruri din Sfânta Scriptură. Versurile puteau fi în mai multe locuri mai îngrijite. — Din „Marea istorie a Românilor“, pre care o edă dl V. A. Urechie, cunoscutul profesor de istorie dela universitatea din București, a apărut prima fasciculă. — Din „Studiile Critice“ de I. Gherea (C. Dobrogeanu), al căror volum I. în 8° de 370 pagini, a apărut în a 2-a edițiune, va apăre în curînd volumul al II-lea. El va cuprinde: Extetica metafisică și cea științifică. — Morala și personalitatea în artă. — Ceva despre romanism și naturalism. — Stefan Hudici. — Făclia de pasci și Năpasta. — Turghenew. — Dostoievsky. — Criticii Năpastei. — Causa pesimismului în literatură și viață. — **Un studiu asupra vieții și a principalelor scrieri ale celor doi poeți germani Goethe și Schiller**, de A. Vîntul, licențiat în litere și profesor, a apărut la Iași în tipografia Petru C. Popovici.

Teatru, muzică și arte preste tot.

— **Artiști români admiși la expoziția de arte din Paris** sînt între alții domni: dl Mircea, pictor și dl Toma Dobrescu, architect.

Călătorii, descoperiri, invenții.

— **O expediție hidrografică-rusă** se va face, începînd din luna aceasta, în scopul de a studia Marea-Neagră din punctul de vedere al adîncimii sale și al reliefului fundului ei, precum și din punctul de vedere al științelor naturale. — **Aplicarea fotografiei la reproducerea cărților**, este o invenție, ce acum începe a se practica în America. O societate industrială s'a constituit pentru exploatarea ei. Ea voiesce se reproducă pe cale fotografică Enciclopedia Britanică, care se cuprinde în 30 volume mari, pentru un editor din New-York. Enciclopedia, care și până acum costă numai 25 de franci, se va vinde atunci chiar pentru prețul minimum de 12 franci și totuși se așteaptă și câștiguri mari pentru întreprindere.

De toate și de pretutindeni.

— **Iubileul de 150 ani al existenței regimentului de infanterie Nr. 31 „Marele duce de Mecklenburg-Strelitz“**, care se recrutează din împregiurimea Sibiului, s'a sîrbat cu festivitățile cuvenite în ziua de 10/22 Maiu, care este totodată ziua aniversara a memorabilei bătălii dela Aspern (22 Maiu n. 1809), în care archiducele Carol a dobîndit o strălucită învingere asupra împăratului Napoleon I., învingere la care regimentul „Benjovski“ de atunci, „Culoz“ de mai târziu, „Mecklenburg-Strelitz“ de aci a contribuit în mod hotărîtor prin eroica sa vitejie. Pe frontul căsărmii, în ajunul sîrbării splendid iluminate și împodobite cu verdeață, cu steaguri, cu vulturul dublu și cu o imitație a „Leului dela Aspern“, se aflau atîrnate tăblițe

care indicau localitățile și data celor 178 lupte, la care a participat regimentul în cei 150 de ani ai existenței sale, „adese victorios și în totdeauna cu cinste“, după-cum a accentuat actualul colonel al regimentului în cuvântarea, cu care s'a adresat soldaților după missa solemnă, ținută pe câmpul de exerciții, în însași ziua sârbării. În aceeași zi au fost în casarmă o masă bogată pentru veteranii decorati și pentru suboficerii regimentului, unde colonelul Schlacher și locotenentul Hidu, acesta în limba română, au ținut însufletitoare vorbiri, ear' în pavilionul din „Hermannsgarten“ s'a ținut banchetul oficerilor, la care au luat parte comandantul de corp bar. Szveteney, generalul Pohl, fostul colonel al regimentului, și somitățile bisericesti și civile din oraș. Festivitățile s'au încheiat prin o petrecere a ficiorilor în „Dumbrava Sibiului“ și prin un bal al oficerilor în sala dela „Gesellschaftshaus“. Cu ocasiunea iubileului s'a distribuit veteranilor decorati istoria regimentului, în limba germană; după-ce traducerea istoriei va fi gata și în limba română, li-se va expeda și în această limbă. — **Congresul Ligei pentru unitatea culturală a Românilor**, s'a întrunit Dumineca trecută (11/23 l. c.) în Bucuresci. Ședința a fost deschisă și presidată de dl. Orăscu. După o dare de seamă a dlui secretar N. Barbu, despre mersul Ligei, au vorbit dd. Tocilescu, Vasilie Lucaciu (parochul din Șișiesci), S. Albin (din Sibiui), Axente Sever și C. Dobrescu. Cuvântarea dlui Lucaciu, zugrăvind suferințele fraților sei de dincoace de Carpați și laudând nobilele intenții ale Ligei de a da spriginul seu pentru „opera noastră comună, care este cauza culturii, a civilizațiunii, a umanismului“, rostită cu entuziasmul și vocea caracteristică vorbirilor d-sale, a provocat o furtună de aplause. A doua zi dl. Gr. Tocilescu, eminentul cercetător al istoriei vechi a neamului românesc, a ținut la Ateneul nou o conferență asupra latinității Românilor, asupra descălecărilor țărilor locuite de Români și asupra forței, cu care ei au resistat năvălirilor barbare, dând expresiune speranței, că Români năpăstuiți vor pute rezista și acum cu tărie încercărilor ce se fac, pentru a-i desnaționalisa. La banchetul, care s'a dat în această a doua zi, au fost preste 200 participanți, între care mai mulți din Ungaria, Ardeal, Bucovina, Macedonia. Mai multe doamne și domnișoare de pe la noi, care au participat și ele la banchet, în costum național, au fost întimpinate cu ovațiuni. — **Reuniunea femeilor din Arad și provincie** arangiază la 21 Maiu (2 Iunie) în „Padurița orașului“ un maiial în favorul fondului școalei de fete, deschise în anul trecut la Arad.

Cronica săptămânii.

— Pentru punerea în lucrare a legii asilelor de copii s'a ținut în ministerul de culte și instrucțiune consultări asupra pașilor de întreprins pentru executarea legii sancționate. Înainte de toate, se înțelege, s'a constatat trebuința de institute cu scop de a forma instructoarele de asile, și în această direcție s'au și luat înțelegeri, care nu vor întârzi a veni la cunoștința publică. — În afacerea proiectului de reformă a administrației a declarat ministrul-president Szapáry în clubul liberalilor, că acest proiect ar sta în legătură atât de strînsă cu activitatea guvernului, încât ține de o datorie morală a susține proiectul. În urma acestei declarații mai mulți membri de influență ai clubului au declarat a nu pute accepta proiectul și au anunțat eșirea lor din partid. Clubul independenților a hotărît să privească lupta contra proiectului drept o afacere de onoare politică. — **Consolidarea fraților nostri bucovineni în lupta dreaptă pentru salvarea intereselor lor politice-naționale și bisericesti** de

un șir de ani încoaci a făcut tot mai mari progrese, ear' rezultatul este, că cercurile politice hotărtoare ale Românilor bucovineni au ajuns la formarea unui partid național român și prin urmare la organizarea unei lucrări cu scopuri bine definite. Pentru spriginirea acestei lucrări s'a întemeiat, — după-cum anunțarăm și noi în Nrul 18, — și un organ nou de publicitate „Gazeta Bucovinei“, care apare la Cernăuți, de două-ori pe săptămână, cu un supliment literar, „Foaia Săteanului“, la fiecare lună. Organul acesta și-a luat de problemă a lucra pentru reorganizarea poporului românesc din Bucovina și formarea unui partid național compact, ear' în privința literară va merge în direcțiunea literară urmată de toți românii, nisuind a răspândi cât se poate mai mult gustul de citire și la cultura în masele poporului. În privința politică se declară cu credință neclătită la Împăratul lor, la împărăție și la dinastie, va aspira la menținerea autonomiei Bucovinei și la păstrarea individualității sale istorico-politice; stând pe terenul constituției dela anul 1867, va cere executarea legilor, care asigură tuturor respectarea drepturilor politice, cetățenesti, bisericesti și naționale; va promova buna înțelegere între popoarele conlocuitoare și va nisui pentru dobândirea autonomiei și organizării bisericești, pentru prosperarea învățământului în limba română și pentru prosperarea economiei rurale. — În Bohemia s'a deschis cu mare solemnitate la Praga prin archiducele Carol Ludovic **expozițiunea regnicolară bohemă**, care e totodată o expozițiune iubilară în aducerea aminte a celei d'ântei expoziții pe continentul european, ținută tot aci la an. 1791. Fiind cercetată și de oaspeți străini, germani și francezi, s'au făcut manifestațiuni și demonstrațiuni în contra Germanilor și pentru Francezi. Oaspeții francezi au fost primiți la gară în mod sârbătoresc, ear' cu ocasiunea sfințirii steagului reuniunii cehice „Slavia“, întâmplată la 24 l. c. n. li-s'a făcut entusiaste ovațiuni: s'a cântat Marseillaisa, Cehii și Francezii s'au îmbrățișat; cești din urmă și mai mulți dintre oaspeții străini slavi au fost purtați pe umeri prin sală. Chiar și foile serioase boheme accentuează antagonismul în contra Germanilor și comuniunea de interese a Francezilor și Cehilor în combaterea inamicului german. — **Expulsarea reginei Natalia** din Sârbia, întâmplată la 7 Maiu v. a produs o mare agitațiune în Belgrad. Când regina a fost dusă sub escortă la debarcader pentru a fi silită să plece cu vaporul „Deligrad“, poporul a tras pe gendarmi de pe cal, a deshămat caii dela trăsură și între strigăte entusiaste a dus pe regina înderēt la palat. În urma atitudinii amenințătoare a mulțimii garda a dat două deșarge, ear' poporul a răspuns cu petri, astfel că s'au întâmplat mai multe casuri de moarte și mai multe răniri. În cele din urmă însă regina totuși a plecat din Belgrad, și se va duce deocamdată la moșiile sale în Rusia. Din acest incident e probabilă o crisă ministerială în Sârbia.

— Deslegarea ghiciturei din Nrul 17 este pentru fiecare șese-unghiu, începând dela capul liber al figurei: Traian.

Deslegări nimerite au trimis: Maria Popescu, Toplița; Vioara Magdu, Ecica-română; Dem. Făgărășanu, Gherla; Ioan Mețian, Sibiui; D. Munthiu, Poiana; Flora Șerban, Gherla; Aron Șerbu, Poiana.

La sortire s'a tras numele dlui D. Munthiu din Poiana, căruia s'a dispus a se trimite colecția de cărți din editura Institutului Tipografic.

Sciri personale.

— **Advocat nou.** Dl. Dr. Stefan C. Pop, și-a deschis cancelaria de avocat în Arad. — † **Alexandru Todorescu**, absolvent al studiilor gimnasiale, a răposat în 10/22 l. c. în Feneș; în vîrstă de 23 ani. — † **Romul Parteniu Cosma**, fiul directorului de bancă Parteniu Cosma, a răposat în Sibiui la 13/25 l. c., în vîrstă de 9 ani.